

K PLÁNOVÁNÍ BOJOVÉ ČINNOSTI LETECKÉ ARMÁDY

V uplynulém výcvikovém roce byla uskutečněna řada opatření v operační přípravě (velitelsko-štábní cvičení, operační cvičení, válečné hry a jiné), na kterých byly získány cenné zkušenosti a poznatky v oblasti operačního umění letectva. Tato cvičení však také ukázala, že některé otázky plánování bojové činnosti letecké armády ve frontové útočné operaci nejsou jednotně chápány, což mnohdy vede k nepřesnostem a chybám při zpracování plánu bojové činnosti letecké armády. Jde především o správné chápání úkolů letecké armády v celém objemu, pořadí důležitosti jednotlivých úkolů, stanovení bojového úsilí letecké armády na celou frontovou útočnou operaci, rozdělení bojového úsilí jednotlivých druhů letectva a další.

V článku uvedu některé poznatky ke zmíněným otázkám.

Úkoly, které letecká armáda plní při vedení bojové činnosti v útočné operaci frontu možno rozdělit do tří základních skupin.

První skupinu tvoří úkoly, které letecká armáda plní celkově ve prospěch vojsk. Jsou to:

- překrytí vojsk a objektů frontu před údery letectva a vzdušným průzkumem protivníka;
- boj s raketovými jadernými prostředky a letectvem protivníka;
- boj s operačními zálohami protivníka;
- vedení vzdušného průzkumu;
- boj se vzdušnými výsadky protivníka;
- zabezpečení vlastních vzdušných výsadek operačního charakteru.

Tyto úkoly plní letecká armáda podle plánu velitele letecké armády na základě rozhodnutí velitele frontu.

Do druhé skupiny patří úkoly, které letecká armáda plní bezprostředně ve prospěch vševojskových (tankových) armád a jsou to:

- letecká podpora vševojskových (tankových) armád;
- vysazení a zabezpečení bojové činnosti taktických vzdušných výsadek;
- vedení vzdušného průzkumu v taktické hloubce ve prospěch svazů a svazků pozemních vojsk.

Tyto úkoly plní letecká armáda v souladu s plány vševojskových (tankových) armád a na základě rozhodnutí velitele letecké armády.

Třetí skupinu tvoří úkoly, které letecká armáda plní společně s vojsky frontu a jinými druhy ozbrojených sil

— ve vzdušných operacích dálkového letectva a při bojové činnosti dálkového letectva ve prospěch vojsk frontu;

— ve vzdušných výsadekových operacích organizovaných Hlavním velením a při průletu vojenského dopravního letectva v pásmu frontu.

Bude-li letecká armáda působit na přímořském směru, přibudou k těmto úkolům další, jako narušování mořských přeprav protivníka v příbřežní zóně, boj s námořními výsady protivníka, zabezpečení vlastních námořních výsadek a plnění úkolů ve prospěch námořních sil při jejich součinnosti s vojsky frontu.

Takový je celkový objem úkolů letecké armády, jejichž pořadí důležitosti se bude v průběhu frontové útočné operace měnit v závislosti na konkrétní situaci.

Příprava letecké armády k bojové činnosti ve frontové útočné operaci prakticky začíná vydáním pokynů velitelům frontu. Tyto pokyny budou zpravidla obsahovat:

- úkoly, na které soustředit hlavní úsilí letecké armády;
- vyčleněné jaderné a chemické prostředky a termíny jejich přísunu;
- úkoly a bojové úsilí pro první hromadný jaderný úder, pro odrazení úderu letectva protivníka a pro leteckou podporu na bližší a další úkol frontu;
- úkoly vzdušného průzkumu;
- úkoly k boji s jadernými prostředky a letectvem protivníka;
- způsob přikrytí a podpory vojsk frontu při vedení útočné operace;
- zabezpečení vzdušných výsadek;
- pokyny pro součinnost s raketovými vojsky frontu, pozemními armádami, vojskovou PVO, vojsky PVOS, sousedními leteckými armádami, dálkovým letectvem a vojenským dopravním letectvem;
- lhůty přechodu v různé stupně bojové pohotovosti;
- místa velitelských stanovišť a systém velení;
- počty pohotovostních sil a prostředků.

Další pokyny obdrží velitel letecké armády ve směrnici náčelníka generálního štábu a to zejména

- způsob doplnění a oprav letounového parku;
- údaje a pokyny pro letištně ženijní, materiálně technické a jiné zabezpečení;
- úkoly a bojové úsilí k účasti ve vzdušné operaci a ve vzdušné výsadekové operaci.

Na základě těchto pokynů velitel a štáb letecké armády přistupují ke zpracování plánu bojové činnosti letecké armády v útočné operaci frontu. Činnost velitele letecké armády v tomto přípravném období má ustálený obsah a bude mít tuto posloupnost:

- ujasnění stanovených úkolů;
- všestranné zhodnocení situace (protivníka a vlastní);
- přijetí rozhodnutí;
- organizace přípravy letecké armády k vedení bojové činnosti.

Výsledkem ujasnění stanovených úkolů a zhodnocení situace velitelem letecké armády musí být získání jasné představy o zámyslu velitele frontu na použití letectva a správné pochopení a stanovení celého objemu úkolů letectvé armády v dané operaci a rovněž i jejich celkových bojových možnostech.

Rozhodnutí velitele letecké armády je základem pro práci štábu při plánování a organizování bojové činnosti letecké armády a obsahuje:

- **závěry ze zhodnocení protivníka**, ve kterých musí být zhodnoceno především hlavní uskupení jaderných prostředků a letectva, jejich složení a stupeň připravenosti k vedení bojové činnosti, hlavní uskupení pozemních vojsk a prostředků protivzdušné obrany, jejich bojové možnosti a předpokládaná činnost;

- **zámysl**, ve kterém jsou vyjádřeny cíle bojové činnosti, úkoly, na jejichž splnění je nutné soustředit hlavní úsilí, způsob použití jaderných prostředků, základní rozdělení bojového úsilí, výchozí operační sestava letecké armády a operační sestava v průběhu operace;

- **způsob uskutečnění prvního jaderného úderu**, kde se určují cíle úderu, rozdělení jaderných pum a úsilí letectva na jednotlivé cíle, záložní cíle a způsoby činnosti proti nim, učlenění letecké armády v prvním jaderném úderu, způsoby překonání protivzdušné obrany protivníka, letiště přistání po uskutečnění úderu;

- **způsob přikrytí objektů vojsk frontu před úderem protivníka** ze vzduchu, kde se uvádí způsob přikrytí v období narůstajícího nebezpečí napadení protivníkem, při odrážení prvního hromadného úderu protivníka, v průběhu operace, organizace a způsob použití pohotovostních sil a prostředků frontového stíhacího letectva;

- **rozdělení jaderných pum a bojového úsilí letecké armády**, a to na úkoly plněné ve prospěch celého frontu a na úkoly plněné ve prospěch každé vševojskové (tankové) armády; dále se v této části rozhodnutí stanovují i způsoby bojové činnosti letectva;

- **úkoly vzdušného průzkumu** při přípravě operace a v jejím průběhu, hlavní směry vzdušného průzkumu, konkrétně úkoly vzdušného průzkumu při hromadném vzletu průzkumného letectva, před prvním jaderným úderem a rozdělení bojového úsilí průzkumného letectva na jednotlivé úkoly vzdušného průzkumu;

- **úkoly leteckých svazků a samostatných leteckých útvarů**, ve kterých se zejména uvádí pro

- a) svazky stíhacího letectva; pásma bojové činnosti, prostory přehrazování a samostatného vyhledávání vzdušných cílů na malých výškách, organizace střežení na letištích, způsob činnosti při odrážení vzdušného protivníka, způsob součinnosti s vojskovou PVO a vojsky PVOS, síly a způsob zabezpečení bojové činnosti jiných druhů letectva, místa velitelských stanovišť ve výchozím položení a v průběhu bojové činnosti;

- b) svazky stíhacího bombardovacího letectva: konkrétní úkoly a síly pro první hromadný úder, konkrétní úkoly v letecké podpoře pozemních vojsk s uvedením doby trvání, vyděleného bojového úsilí a jaderných pum, prostory samostatného vyhledávání a ničení jaderných prostředků protivníka, organizace velení a navedení na pozemní cíle;

- c) svazky bombardovacího letectva: konkrétní úkoly a síly pro první hromadný jaderný úder, cíle a doba provedení úderů, síly a prostředky k úderu

na každý cíl, pásmo průletu frontou, způsob zabezpečení bojové činnosti stíhacím letectvem;

d) pro útvary průzkumného letectva: pásma nebo prostory (objekty) vzdušného průzkumu, hlavní úkoly a lhůty jejich splnění, opatření k zabezpečení bojové činnosti průzkumného letectva;

e) pro všechny svazky a útvary letectva; bojové úsilí, opatření pro boj s radioelektronickými prostředky protivníka, kdy a které objekty PVO protivníka se umlčují nebo ničí silami letecké armády a raketových vojsk frontu, letištní uzly a záložní letiště, signály rozpoznávání vlastních letounů, lhůty pohotovosti k bojové činnosti, místa velitelských stanovišť ve výchozím postavení a v průběhu vedení bojové činnosti.

Obsah úkolů leteckých svazků a samostatných útvarů může být v závislosti na konkrétní situaci rozšířen a detailizován.

V rozhodnutí je nutné přihlížet k charakteru bojové činnosti, denní době a povětrnostním podmínkám. Proto musí být rozpracováno pro podmínky vedení bojové činnosti i bez použití jaderných zbraní, pro denní a noční bojovou činnost za normálních i ztížených povětrnostních podmínek.

Na základě rozhodnutí velitele letecké armády zpracovává štáb plán bojové činnosti letecké armády v útočné operaci frontu. Tato činnost letecké armády v podstatě spočívá v detailním stanovení posloupnosti a způsobů splnění úkolů leteckou armádou, v konkretizaci úkolů pro letecké svazky a samostatné útvary a v organizaci zabezpečujících opatření.

Plán bojové činnosti letecké armády musí obsahovat

— úkoly letecké armády, které stanovil velitel frontu pro první hromadný jaderný úder a ke splnění bližšího a dalšího úkolu frontu

— zámysl vedení bojové činnosti a způsoby splnění hlavních úkolů letecké armády

— rozdělení jaderných pum a bojového úsilí na úkoly vojsk frontu

— rozdělení jaderných pum a bojového úsilí na úkoly letecké armády

— bojovou sestavu letecké armády na začátku a v průběhu útočné operace frontu

— úkoly leteckých svazků a samostatných útvarů

— organizaci součinnosti

— organizaci velení.

K plánu bojové činnosti letecké armády v útočné operaci frontu se jako přílohy zpracovávají

— plán bojové činnosti letecké armády v prvním hromadném jaderném úderu frontu

— plán účasti letecké armády ve vzdušné operaci

— plán bojové činnosti frontového stíhacího letectva v systému protivzdušné obrany vojsk frontu

— plán vzdušného průzkumu

— plán spojení a radiotechnického zabezpečení

— plán boje s radiotechnickými prostředky protivníka

— plán operačního maskování

— plán letištního manévru

- plán ochrany proti zbraním hromadného ničení
- plány týlového, leteckoinženýrského, letovodského, povětrnostního a dalších zabezpečení.

Bojová činnost letecké armády se plánuje:

- na dny a úkoly na celou hloubku útočné operace frontu
- detailně na první hromadný jaderný úder a na první den operace
- na bližší úkol frontu orientačně spotřeba jaderných pum a čerpání bojového úsilí ke splnění úkolů letecké armády, leteckých svazků a samostatných útvarů
- ke splnění dalšího úkolu frontu se určují síly a prostředky bez jejich rozdělení na konkrétní úkoly.

Stanoveným úkolům letecké armády v útočné operaci frontu musí samozřejmě odpovídat i její bojové složení. To není konstantní, ale určuje je Hlavní velení pro každou operaci zvlášť a bude závislé zejména na:

- místu frontu ve strategické operaci na válčišti a cílech útočné operace frontu;

- složení a uskupení pozemních vojsk a letectva protivníka (především jeho jaderných prostředků);

- významu válčiště a kapacitě letištní sítě;

- počtu vyčleněných jaderných pum pro leteckou armádu a možnostech raketových vojsk frontu v použití jaderných prostředků;

- možnostech dálkového letectva, vojsk PVOS a zálohách Hlavního velení rozvinutých na daném válčišti, které mohou být využity k zabezpečení útočné operace frontu.

Bojové složení letecké armády pro západní válčiště, vycházejí ze zkušeností a poznatků získaných na cvičení, by mohlo být toto: tři stíhací letecké divize, dvě stíhací bombardovací letecké divize, jedna bombardovací letecká divize, tři až čtyři průzkumné letecké pluky (pro operační a taktický vzdušný průzkum), dva až čtyři dopravní letecké pluky a útvary a jednotky pomocného a speciálního letectva.

Důležitou otázkou při plánování bojové činnosti letecké armády je správně stanovit bojové úsilí na celou operaci a jeho rozdělení na úkoly a dny operace.

Bojové úsilí letecké armády v útočné operaci frontu je závislé na řadě faktorů, z nichž nejdůležitější jsou:

- stanovené bojové úkoly,

- složení letecké armády,

- fyzické možnosti létajícího personálu a možný počet vzletů na letoun za den z technického hlediska,

- doba potřebná na přípravu osádek k bojovému úkolu,

- charakter a stav letištní sítě,

- možnosti materiálně technického a týlového zabezpečení,

- povětrnostní podmínky, roční a denní doba.

Všechny tyto faktory, ovlivňující stupeň bojového úsilí, mají mezi sebou dialektickou vazbu a je nutné je brát při zpracování plánu bojové činnosti letecké armády a jeho eventuálním upřesňování v průběhu operace v úvahu v celém komplexu.

Přihlížíme-li tedy k těmto faktorům a praktickým poznatkům ze cvičení, můžeme učinit závěr, že průměrné bojové úsilí na den v průběhu operace pro jednotlivé druhy letectva bude:

- pro stíhací a stíhací bombardovací letectvo 1,5—2 vzlety;
- pro bombardovací a průzkumné letectvo 1—1,5 vzletu;
- pro dopravní letectvo 1,5 vzletu.

To znamená, že při uvedeném složení letecké armády 18 leteckých pluků (9 slp, 6 sbolp, 2 plrp, 1 spojlp) může v průměru denně za celou operaci uskutečnit 1,75 plukovních vzletů a 9 leteckých pluků (3 bolp, 1 prlp, 3 dvlp, 2 pluky pomocného letectva) 1,25 plukovních vzletů. Letecká armáda tedy může uskutečnit v průměru denně 1,6 armádních vzletů během operace. Vezmeme-li v úvahu, že útočná operace frontu při použití jaderných zbraní může trvat 10 až 12 dní, pak na celou operaci je nutné vydělit pro leteckou armádu 16—20 armádních vzletů.

Čerpání tohoto úsilí nebude samozřejmě rovnoměrné, a to jak z hlediska celé letecké armády tak i z hlediska jednotlivých druhů letectva a bude záviset na úkolech, které letecká armáda v té které etapě útočné frontové operace bude plnit. V první dny útočné operace a ve dnech, kdy vojska frontu budou plnit důležité úkoly (jako např. zasazení druhého sledu frontu, odrážení protiúderů protivníka, překonání velkých vodních překážek apod.) bude letecká armáda působit se zvýšeným bojovým úsilím. Toto zvýšené bojové úsilí může dosahovat až 3 armádní vzlety denně (v některých případech i více) v souvislém trvání 2—3 dnů.

Vzhledem k pravděpodobnému průběhu útočné operace frontu a úkolům letecké armády je možné základní schéma rozdělení bojového úsilí letecké armády určit podle **tabulky 1**.

Tabulka 1

Základní úkoly	Počet armádních vzletů	V % od celkového bojového úsilí na operaci	Poznámka
Na 1. hromadný jaderný úder	1—2	10 %	1. hromadný úder může být uskutečněn 1 armádním vzletem v trvání 1—1,5 hodiny nebo 1,5—2 armádními vzlety v trvání 2,5—3 hodin i více
Na splnění bližšího úkolu frontu	10—12	50—60 %	Při trvání bližšího úkolu 5—6 dní může být bojové úsilí orientačně rozděleno takto: — 2—3 dny po 2,5—3 armádních vzletech — 3—4 dny po 1—1,5 armádního vzletu
Na splnění dalšího úkolu frontu	5—6	25—30 %	Při trvání dalšího úkolu 5—6 dní průměrné úsilí na den může být 1 armádní vzlet
Záloha	1	5—10 %	

Orientační rozdělení bojového úsilí jednotlivých druhů letectva na základní úkoly letecké armády

Druh letectva	Celkové bojové úsilí na operaci (12 dní) plukovní vzlety letounové vzlety	Rozdělení bojového úsilí na úkoly letecké armády v % celkového úsilí a v plukovních vzletech letounových vzletech					
		Přikrytí vojsk frontu před úderem vzdušného protivníka	Boj s jadernými prostředky a letectvem protivníka	Boj se zálohami protivníka	Letecká podpora	Vzdušný průzkum	Jiné úkoly (včetně zálohy)
Stíhací letectvo	$\frac{216}{6910}$	85 % $\frac{183}{5860}$	5 % $\frac{11}{350}$	—	—	5 % $\frac{11}{350}$	5 % $\frac{11}{350}$
Stíhací bombardovací letectvo	$\frac{144}{4610}$	—	25 % $\frac{36}{1160}$	10 % $\frac{14,5}{460}$	50 % $\frac{72}{2300}$	5 % $\frac{7}{230}$	10 % $\frac{14,5}{460}$
Bombardovací letectvo	$\frac{54}{1300}$	—	35 % $\frac{19}{460}$	40 % $\frac{22}{530}$	15 % $\frac{8}{190}$	5 % $\frac{2,5}{60}$	5 % $\frac{2,5}{60}$
Průzkumné letectvo	$\frac{54}{1300}$	—	—	—	—	100 % $\frac{54}{1300}$	—
Dopravné výsadkové letectvo	$\frac{54}{1300}$	—	—	—	—	—	100 % $\frac{54}{1300}$
Pomocné a speciální letectvo	$\frac{72}{1730}$	—	—	—	—	—	100 % $\frac{72}{1730}$
Celkem	$\frac{594}{17\,430}$	$\frac{183}{5860}$	$\frac{66}{1970}$	$\frac{36,5}{990}$	$\frac{80}{2490}$	$\frac{74,5}{2220}$	$\frac{154}{390}$

Uvedené schéma rozdělení bojového úsilí letecké armády v průběhu útočné operace frontu nelze aplikovat šablonovitě, ale může sloužit jako orientační vodítko.

Nelze vyloučit, že letecké armádě bude stanoven na operaci větší počet armádních vzletů, což povede k dlouhodobějšímu vedení bojové činnosti se zvýšeným bojovým úsilím. To ovšem bude vyžadovat opatření ke splnění takto stanoveného úkolu, především v oblasti materiálně technického a týlového zabezpečení, zvýšit počet pilotů na letoun a další.

S tím je nutné počítat především v podmínkách zahájení ozbrojeného zápasu bez použití jaderných zbraní s přechodem na jejich použití v průběhu operace, kdy frontové letectvo se zúčastní vzdušné operace a dále i proto, že ke splnění některých úkolů bude nutné vyčlenit větší bojové úsilí při použití klasických zbraní než při použití jaderných zbraní.

Vážnou otázkou při plánování bojové činnosti letecké armády je rozdělení jaderných zbraní na jednotlivé úkoly.

Jestliže na frontovou útočnou operaci může být vyčleněno 300—500 jaderných náloží, pak z tohoto množství může být přiděleno letecké armádě až 40 %, tj. 120—200 jaderných pum.

Z tohoto počtu jaderných pum mohou být určeny 2/3 (80—130 jaderných pum) na splnění bližšího úkolu frontu (z toho do 50 % na první hromadný jaderný úder, tj. okolo 100 jaderných pum) a zbytek na splnění dalšího úkolu frontu a do zálohy.

Velmi důležité je správně rozdělit celkové bojové úsilí jednotlivých druhů letectva na úkoly letecké armády. Přitom se musí přihlížet především k takticko-technickým vlastnostem a bojovým možnostem jednotlivých druhů letectva z hlediska nejefektivnějšího splnění úkolu. Rozdělení bojového úsilí jednotlivých druhů letectva na základní úkoly letecké armády je uvedeno v **tabulce 2**, které možno považovat jen za orientační vodítko, neboť v závislosti na konkrétní situaci se toto může měnit.

V článku jsou uvedeny a rozebrány některé důležité otázky z oblasti plánování bojové činnosti letecké armády ve frontové útočné operaci, jejichž správné pochopení a tvořivá aplikace by mohly přispět ke zkvalitnění práce štábu letecké armády při přípravě podkladů k rozhodnutí velitele letecké armády i vlastního rozhodnutí a rovněž i ke zpracování celkového plánu bojové činnosti letecké armády.

Uvedené poznatky a názory však nelze chápat jako neměnné, ale je nutné je dále rozvíjet a upřesňovat.